

Олексій Анатолійович МИХАЛЬЧЕНКО

кандидат економічних наук,
директор Інституту післядипломного навчання,
Національного авіаційного університету
E-mail: 4067651@ukr.net

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АВІАБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Михальченко, О. А. Управління конкурентоспроможним потенціалом авіабудівних підприємств в умовах глобалізації [Текст] / Олексій Анатолійович Михальченко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 2. – С. 182-187. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Проаналізовано стан світової господарської системи в сучасних умовах та його вплив на розвиток промислової сфери господарювання, визначено особливості розвитку підприємств авіабудівної сфери діяльності. У зв'язку з сучасними вимогами на світовому ринку, які формуються відповідно до сучасного стану світової господарської системи та рівня конкурентних відношень на міжнародному промисловому ринку (що базується на основі взаємозв'язку успішності функціонування суб'єкта господарювання та ефективності конкурентної стратегії, впливаючи на результативність позиціонування його на цільовому ринку), обґрунтовано необхідність розвитку поняття «конкурентний потенціал». Встановлено на теоретичному та прикладному рівні гостру потребу в механізмі формування конкурентного потенціалу підприємства та управління ним (з урахуванням великого ступеня змінності ринкового оточення сучасного підприємства). Запропоновано теоретико-методологічний підхід до формування конкурентного потенціалу промислового підприємства в авіабудівній галузі (в складних умовах активізації глобалізаційних процесів у світовій господарській системі, що супроводжується ускладненнями післякризового періоду світової промисловості та рецесією на світовому ринку промислової продукції). Сформульовані мета, завдання та принципи процесу побудови загального механізму управління конкурентним потенціалом авіабудівних підприємств в умовах глобалізації з урахуванням особливостей сфери діяльності та умов господарювання, на основі чого запропоновано модель взаємозалежності факторів управління конкурентним потенціалом підприємства та модель управління конкурентним потенціалом промислового підприємства, які надають можливості своєчасного виявлення резервів підвищення та розширення конкурентоспроможного потенціалу промислового підприємства авіабудівної галузі. Запропоновано власне визначення економічного поняття «система управління конкурентним потенціалом підприємства», яке, на відміну від наявних, робить наголос на необхідності забезпечення гнучкості механізму задля максимального використання конкурентних можливостей підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності, який функціонує в умовах глобальної конкуренції.

Ключові слова: потенціал; авіабудівне підприємство; концепція; ресурси; управління.

MANAGEMENT OF AIRCRAFT ENTERPRISES COMPETITIVE POTENTIAL IN IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Abstract

The state of the world economic system in modern conditions and its impact on the development of economic and industrial spheres have been analysed. The features of the development of enterprises of Aircraft shere are defined. In connection with the modern requirements in the world market, which are formed according to the current state of the world economic system and the level of competitive relations in the international industrial market (which is based on the relationship of successful operation of a business entity and efficiency of competitive strategy and influence the effectiveness of its positioning in the target market) it has been grounded necessity of development the concept of "competitive potential". The need in the mechanism of formation of the competitive potential of the company and its management (including a large degree of variability of the market environment of the modern enterprise) has been established in theoretical and application level. Theoretical and methodological approaches to the formation of the competitive potential of industrial enterprise in the aviation industry (in difficult conditions of activation of globalization processes in the world economic system that are accompanied by complications of post-crisis global industry and the recession in the global market of industrial production) are suggested. The goal, objectives and principles of the process of building of a common control mechanism by competitive potential of aircraft construction enterprises in the context of globalization are formulated. The author has proposed a model of interdependence of control factors and competitive potential of the enterprise and also the competitive potential management model. These models provide opportunities for timely identification of reserves of increase and enhance the competitive potential of industrial enterprises of aircraft industry. It has been suggested the author's definition of the economic concept of "control system of competitive potential of the enterprise", which is in contrast to the existing emphasizes the need for flexibility of the mechanism to maximize the competitive capabilities of the enterprise as a business entity which operates in conditions of global competition.

Keywords: potential; aircraft construction company; concept; resources; management.

JEL classification: M200, P120

Вступ

У сучасних умовах розвитку світової господарської системи відбувається галузева та економічна криза, процес якої в деяких країнах затягнувся (це група країн з трансформаційною економікою за класифікацією ООН), а в деяких змінився не менше важким післякризовим періодом (країни з розвиненою економікою), що супроводжується розвитком глобалізаційних процесів (що, з одного боку, сприяє розвитку міжнародного бізнесу, а з іншого – викликає міжнаціональні конфліктні ситуації). Усе це сприяє ускладненню ринкових відносин як на міжнародному, так і на національному рівні. Незважаючи на факт, що під впливом світових кризових явищ створилася галузева реструктуризація на користь сфери послуг, у сфері авіапослуг спостерігається зниження попиту на авіап перевезення, яке супроводжується непостійністю цін на нафту. Це вимагає від авіапідприємств переходу на складний режим функціонування шляхом зміни господарських стратегій. Зазначені обставини несприятливо відобразилися на стані авіабудівної галузі, що пояснюється фактором вторинності попиту. Під впливом усіх вищезазначених факторів на сучасному світовому ринку підвищується ризик функціонування промислових підприємств та загострюється конкурентна боротьба (і авіабудівна галузь не є винятком), тому саме в сучасних умовах підвищується значущість ефективності формування та розвитку конкурентної стратегії підприємства, спрямованої на формування конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності як самого підприємства, так і його продукції (що вимагає формування сучасних підходів та напрямів як на науковому, так і на прикладному рівні). Саме від цього залежить успішність функціонування та розвитку підприємства (як господарської одиниці), галузі, національної (що має особливе значення для вітчизняної господарської системи, тому що саме в Україні економічна криза ускладнюється політичною, соціальною та промисловою) та світової економіки.

Мета та завдання статті

Мета нашої статті – сформувані теоретико-методологічні підходи до формування загального механізму управління конкурентним потенціалом авіабудівельних підприємств в умовах глобалізації.

Через те, що успішність функціонування будь-якого підприємства залежить від ефективності конкурентної стратегії та результативного позиціонування його на цільовому ринку (а в умовах глобалізації світовій економіці та інтенсивного розвитку міжнародного бізнесу в міжнародному ринковому просторі), на сьогодні існує гостра потреба у механізмі формування конкурентного потенціалу підприємства та управління ним (через великий ступінь змінності ринкового оточення сучасного підприємства). Що стосується промислової сфери, то ситуація ускладнюється з причини вторинності попиту промислової продукції, високої наукоємності виробництва, підвищених вимог цільових споживачів, обмеженості ринку збуту, нееластичності попиту та ін.

При проведенні цього дослідження перш за все необхідно сформувані мету системи управління конкурентним потенціалом підприємства в умовах глобалізації, яка повинна полягати у розробці конкурентної стратегії забезпечення конкурентних переваг підприємства на цільових сегментах міжнародного ринку з урахуванням особливостей кожного з них шляхом управління конкурентоспроможністю підприємства загалом.

Таким чином, процес побудови механізму управління конкурентним потенціалом підприємства в умовах глобалізації для досягнення поставленої мети досліджуваного процесу з наукової позиції промислового повинен вирішувати наступні завдання:

- визначити мету та прикладні цілі формування системи управління конкурентним потенціалом промислового підприємства як самостійного наукового напрямку;
- на основі історично-економічного аспекту дослідження сформувані основні складові системи управління конкурентним потенціалом промислового підприємства;
- встановити та обґрунтувати зв'язок між встановленими елементами загальної системи управління конкурентним потенціалом промислового підприємства;
- забезпечення збалансованості внутрішньої системи кожного елемента із загальним механізмом управління конкурентним потенціалом підприємства;
- забезпечення гнучкості механізму управління конкурентним потенціалом з максимальним відстеженням та врахуванням будь-яких змін у зовнішньому маркетинговому оточенні підприємства (на світовому, міжнародному, національному, галузевому, міжгалузевому та регіональному рівні);
- встановити взаємозв'язок та ступінь взаємовпливу конкурентних переваг, системи управління конкурентоспроможністю підприємства та конкурентної стратегії;
- дослідити конкурентоспроможність у межах механізму управління конкурентним потенціалом підприємства на трьох рівнях: міжнародному, галузевому, національному та макрорівні.

Виклад основного матеріалу дослідження

При формуванні концепції управління конкурентним потенціалом підприємства для підвищення його ефективності необхідно використовувати системно-ситуативний підхід, для чого цей механізм необхідно уявити у системно-цільовому вигляді (світовий досвід підтверджує найкращу ефективність саме цього підходу). Але при цьому необхідно враховувати принципи побудови системи.

Чумаченко Н. Г. та Заботіна Р. І. ще у 1981 році, висловлюючи думку багатьох науковців, обґрунтовано окреслили основні принципи формування будь-якої економічної системи [6]:

- усі її елементи повинні мати спільну мету;
- складається із взаємопов'язаних елементів, які утворюють її внутрішню структуру;
- існує в оточенні і, через це, разом із внутрішніми елементами має зовнішнє оточення, яке обмежує систему;
- має певні ресурси, які забезпечують її функціонування;
- очолюється керівним центром, який забезпечує її рух до визначеної мети.

На основі сформованих мети, відповідних завдань, встановлених принципів використання системно-цільового підходу на цьому етапі дослідження з'являється можливість сформувані модель управління конкурентним потенціалом авіабудівельного підприємства в умовах глобалізації (рис. 1, рис. 2).

Таким чином, на цьому етапі дослідження з'являється можливість сформувані власне визначення категорії «Система управління конкурентним потенціалом підприємства», під котрою необхідно розуміти гнучкий механізм управління сукупністю взаємопов'язаних та взаємозалежних ресурсних підсистем підприємства як господарської одиниці, що сприяє максимізації прибутковості та ефективності функціонування підприємства в міжнародному ринковому середовищі за рахунок закріплення наявних конкурентних позицій та відкриття нових конкурентних можливостей підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У результаті проведеного дослідження було встановлено гостру необхідність у формуванні системи управління конкурентним потенціалом як самостійної наукової течії. На основі сформованих мети, завдань та підходів було розроблено модель процесу управління конкурентним потенціалом підприємства в умовах глобалізації світової господарської системи, яка заснована на принципах цілеспрямованості, системності, взаємозалежності, взаємозв'язку, гнучкості.

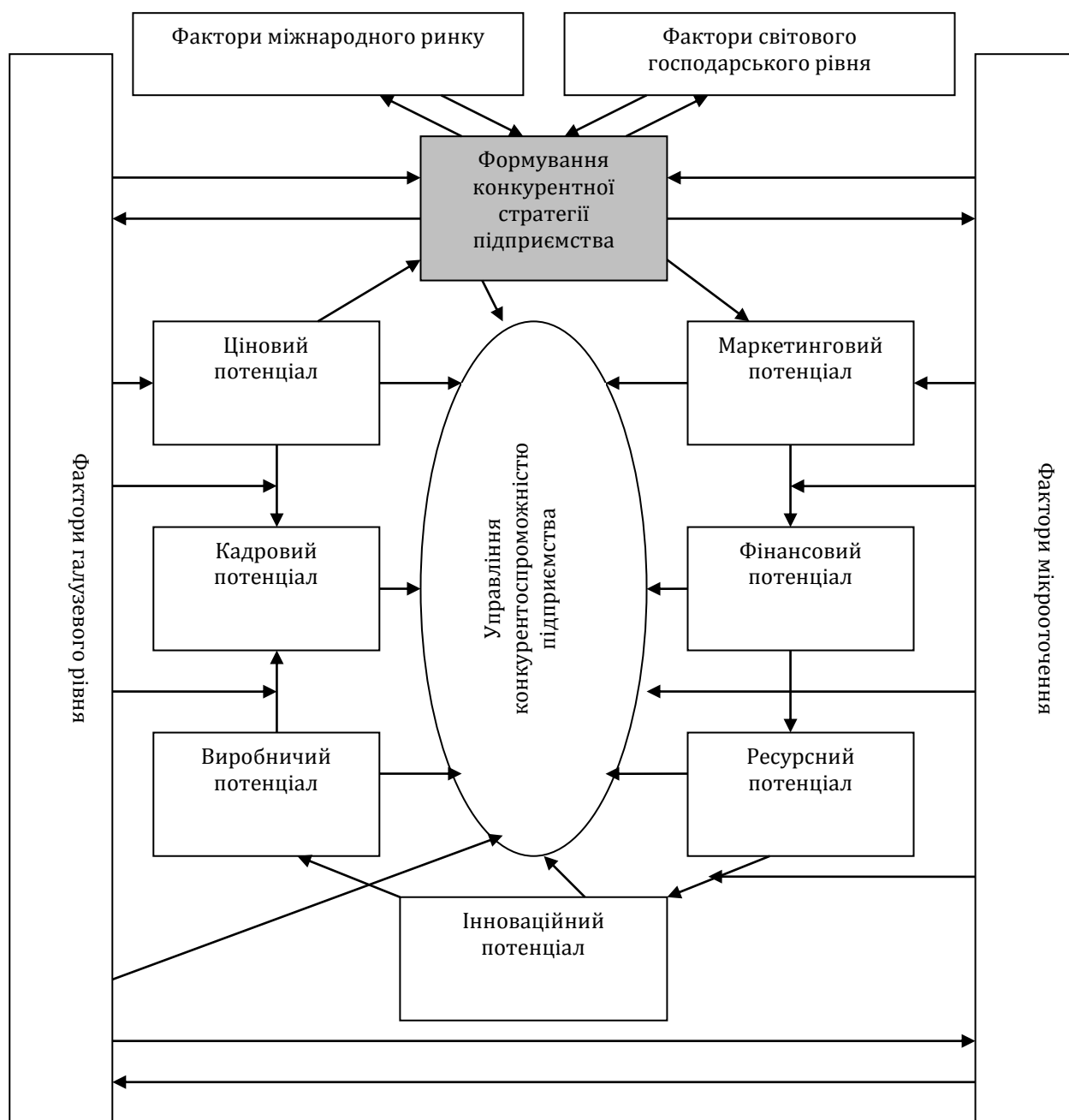

Рис. 1. Модель взаємозалежності факторів управління конкурентним потенціалом підприємства

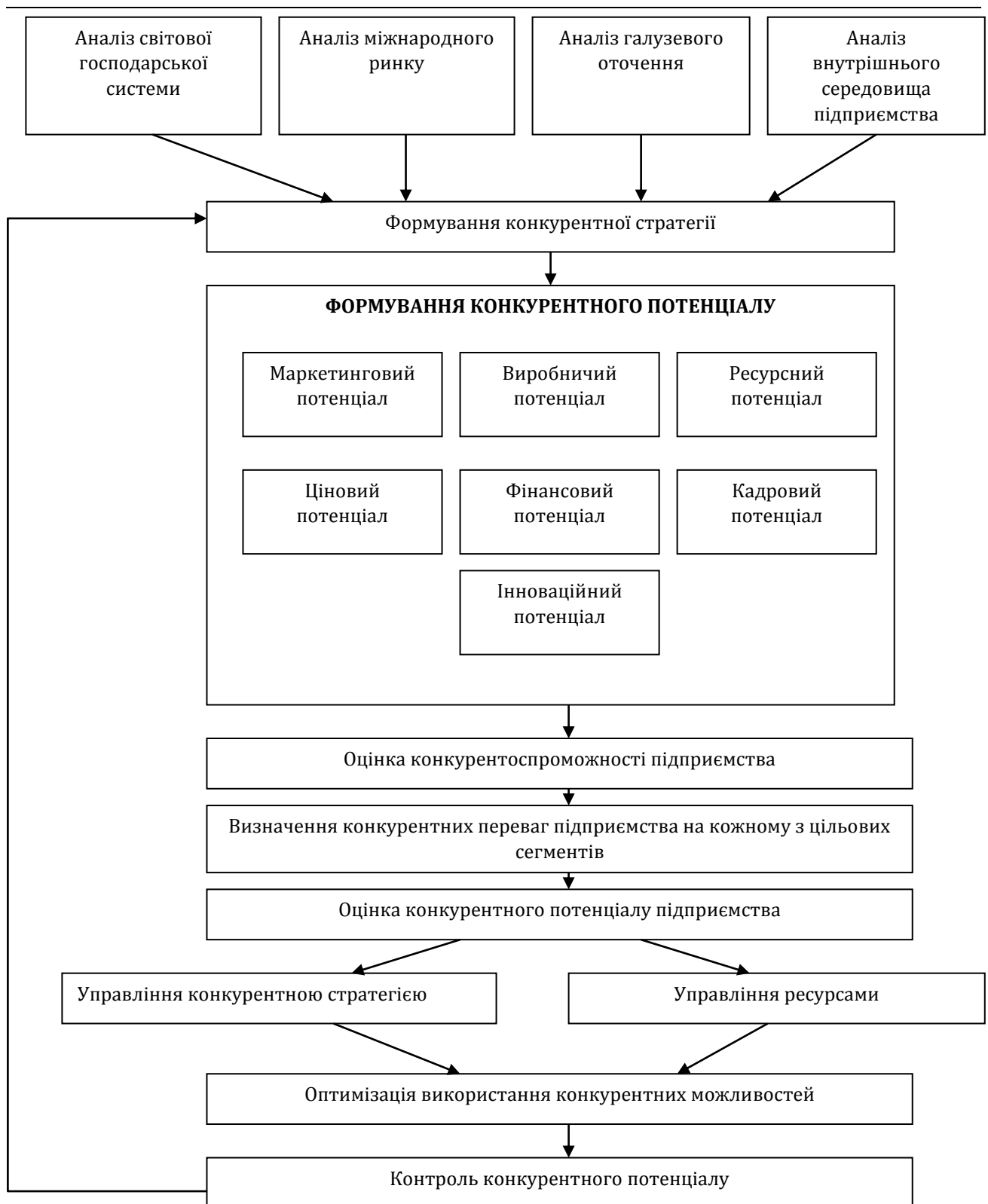

Рис. 2. Модель управління конкурентним потенціалом підприємства

Список літератури

1. Войцеховская, И. А. Потенциал предприятия как основа его конкурентоспособности / И. А. Войцеховская // Проблемы современной экономики. – 2006. – №1(17).
2. Фомченкова, Л. В. Конкурентный потенциал – основа повышения конкурентоспособности промышленного предприятия / Л. В. Фомченкова, М. И. Дли // Российское предпринимательство. – 2006. – №5.
3. Гольдштейн, Г. Я. Стратегический менеджмент: конспект лекций / Г. Я. Гольдштейн. – Таганрог, 1995. – 345с.
4. Юлдашева, О. У. Теория и методология формирования и развития маркетингового потенциала фирмы / О. У. Юлдашева; Под ред. Г. Л. Багиева. – СПб. : Изд-во Инфо-да, 2005. – 240 с.
5. Ламбен, Ж. -Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива / Ж. -Ж. Ламбен ; Пер. с фр. -СПб. : Наука, 1996. – С. 589.
6. Чумаченко, Н. Г. Теория управленческих решений: учебн. пособие для ВУЗов / Н. Г. Чумаченко, Р. И. Заботина. – К. : Вища школа, 1981. – 248 с.

References

1. *Vojcehovskaja, I. A. (2006). Potencial predprijatija kak osnova ego konkurentosposobnosti. Problemy sovremennoj jekonomiki, №1(17).*
2. *Fomchenkova, L. V. & Dli, M. I. (2006). Konkurentnyj potencial – osnova povyshenija konkurentosposobnosti promyshlennogo predprijatija. Rossijskoe predprinimatel'stvo, 5.*
3. *Holdshstein, H. Ya. (1995). Stratehycheskyi menedzhment. Tahanroh.*
4. *Juldasheva, O. U. (2005). Teorija i metodologija formirovanija i razvitija marketingovogo potenciala firmy. SPb. : Izd-vo Info-da.*
5. *Lamben, Zh. -Zh. (1996). Strategicheskij marketing. Evropejskaja perspektiva. SPb. : Nauka.*
6. *Chumachenko, N. G. & Zabolina R. I. (1981). Teorija upravlencheskih reshenij. Kyiv : Vishha shkola.*

Стаття надійшла до редакції 29.11.2014 р.